Het programma Bevordering Kwaliteitsontwikkeling Paramedische Zorg (BKPZ) is bijna ten einde, een nieuw kwaliteitsprogramma, het programma Implementatie Kwaliteitsbeleid Paramedische Zorg (IKPZ) staat al weer voor de deur. Een mooi moment om een overzicht te geven van wat door de Nederlandse Vereniging van Radiologisch Laboranten de afgelopen drie jaren binnen dit programma is gedaan.

Kwaliteit in het jaar :

De stand van zaken in het BKPZ-programma

DR. IR. HANNELORE HOFHUIS
onderzoeker, Nivel
DR. ELS VAN DEN ENDE
programmaleider Paramedische Zorg, Nivel

In het programma Bevordering Kwaliteitsontwikkeling Paramedische Zorg (BKPZ-programma) werken de tien paramedische beroepsverenigingen gezamenlijk aan de ontwikkeling van kwaliteitsinstrumenten. Deze activiteiten passen binnen de ontwikkelingen die in 1990 in gang zijn gezet door de Leidschendam-afspraken.[1,2] Toen is afgesproken dat gezondheidszorgaanbieders kwaliteitssystemen zouden gaan opzetten en implementeren. Om de kwaliteitsontwikkeling in de paramedische zorg te bevorderen, heeft het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, ruim 10 miljoen gulden beschikbaar gesteld.
Het totale BKPZ-programma bestaat uit meer dan 60 projecten. De NVRL voert 7 projecten uit (zie kader). De NVRL wordt daarbij ondersteund door het Nederlands Paramedisch Instituut (NPi), het Kwaliteitsinstituut voor de Gezondheidszorg CBO en de NP/CF. Projectleiders van de begeleidende instellingen voeren de projecten uit samen met werkgroepen van radiodiagnostisch en radiotherapeutisch laboranten. Voor elk project zijn duidelijke streefdoelen gesteld die aan het einde van het programma gehaald moeten zijn.[3] De gezamenlijke aanpak van de tien beroepsgroepen maakt het mogelijk van ervaringen van andere beroepsgroepen te leren en daarvan gebruik te maken. Wel worden de kwaliteitsinstrumenten zodanig ontwikkeld dat de eigenheid van de beroepsgroep behouden blijft.

Door de radiodiagnostisch en radiotherapeutisch laboranten is onder andere gewerkt aan de ontwikkeling van visitatie, de actualisering van de beroepsprofielen en een systeem voor de accreditatie van bij- en nascholing. We zullen deze activiteiten kort toelichten.

Visitatie

Visitatie houdt in dat een visitatieteam de kwaliteit van een praktijk of afdeling beoordeelt. Het gaat daarbij met name om beoordeling van de voorwaarden voor het verlenen van goede zorg. Visitatie heeft geen belonend of sanctionerend karakter, de nadruk ligt op het educatieve element.
Een visitatieteam bestaat uit collega's die geschoold zijn in het doen van visitaties. Voorafgaand aan het visitatiebezoek wordt aan de te visiteren afdeling radiodiagnostiek of

Vol. 50

radiotherapie een vragenlijst toegestuurd; aan de hand van de antwoorden op de vragenlijst gaat het visitatieteam tijdens het bezoek op een aantal punten in. Het oordeel over de kwaliteit wordt vastgelegd in een verslag, dat doorgaans ook aanbevelingen voor verbetering bevat. In het BKPZ-programma zijn ondersteund door het CBO, visitatiemethodes ontwikkeld voor radiodiagnostisch en radiotherapeutisch laboranten. Er zijn in totaal 20 visitaties gehouden.

Activiteiten van radiodiagnostisch en radiotherapeutisch laboranten in het BKPZ-programma

- visitatie;
- intercollegiale toetsing/kwaliteitstoetsing;
- systeem voor accreditatie van bij- en nascholing;
- actualisering van beroepsprofielen;
- patiëntenrouting;
- criteria volgens patiëntperspectief/herziening beroepscode;
- kwaliteitsregister en criteria voor registratie en herregistratie.

Kwaliteitstoetsing

Kwaliteitstoetsing is een methode voor systematische kwaliteitsbevordering. Het doel is de zorg te verbeteren, van collega's onderling te leren en meer uniformiteit in de beroepsuitoefening te bereiken. Binnen het programma worden per deelnemende afdeling 2 Interne Proces Begeleiders (IPB-ers) door het CBO opgeleid. De IPB-er is na de opleiding in staat om zelfstandig kwaliteitszorgprojecten binnen het eigen team en op de afdeling te begeleiden. De cursus duurt 1 jaar en start met een driedaagse training waarna de IPB-er op de eigen afdeling een start maakt met kwaliteitstoetsing. Na de driedaagse training zijn er 4 terugkomdagen, tijdens het traject wordt er vanuit het CBO ook individuele begeleiding geboden.
Na de cursus wordt IPB-ers de mogelijkheid geboden om in te stromen in het landelijk netwerk. Er worden 2x per jaar bijeenkomsten georganiseerd waarbij de nadruk ligt op het uitwisselen van informatie en deskundigheidsbevordering.

Accreditatie van bij- en nascholing

Medio 1999 heeft het NPi een project afgerond waarin criteria zijn ontwikkeld om de kwaliteit van bij- en nascholing te beoordelen.[4] Ook is er een systeem ontworpen om de accreditatie van cursussen goed te laten functioneren. Goedgekeurde scholing zal worden geaccrediteerd door de beroepsvereniging. Op dit moment wordt onderzocht wie de accreditatie uit zal gaan voeren.

Actualisering van beroepsprofielen

Het beroepsprofiel bevat een gestructureerde verzameling van handelingen en activiteiten die in de beroepsuitoefening voorkomen en dient als uitgangspunt voor de eindtermen van de beroepsopleiding. Door nieuwe inzichten en ontwikkelingen, bijvoorbeeld op het gebied van wetgeving, verandert de inhoud van het vak voortdurend. Daarom is een regelmatige evaluatie en actualisering van het beroepsprofiel een belangrijke activiteit in het kader van kwaliteitsverbetering. Begeleid door het NPi zijn de beroepsprofielen van de radiodiagnostisch en radiotherapeutisch laboranten in het BKPZ-programma geactualiseerd.

Patiëntenrouting

Met het instrument 'patiëntenrouting' kan de kwaliteit van het logistieke proces van patiënten op een afdeling inzichtelijk worden gemaakt. In het kader van het BKPZ-programma is de gelegenheid geboden om deskundige ondersteuning en begeleiding van het Kwaliteitsinstituut CBO te krijgen bij de invoering en toepassing van dit instrument. Tien ziekenhuizen hebben aan dit project deelgenomen.

Criteria volgens patiëntperspectief/herziening beroepscode

Zowel in de Leidschendam-afspraken als in de Kwaliteitswet en de Wet BIG is vastgelegd dat patiënten betrokken dienen te worden bij het kwaliteitsbeleid van de zorgaanbieders. In het BKPZ-programma is een eerste stap gezet om hier invulling aan te geven. De Nederlandse Patiënten/Consumenten Federatie onderzoekt welke eisen patiënten aan de kwaliteit van de zorg door radiodiagnostisch en radiotherapeutisch laboranten stellen. Naar aanleiding hiervan zullen 'kwaliteitscriteria vanuit patiëntenperspectief' worden ontwikkeld. Op basis van de te ontwikkelen criteria zal een bijdrage worden geleverd aan een herziening van de beroepscode van de radiodiagnostisch en radiotherapeutisch laboranten.

Kwaliteitsregister voor paramedici en criteria voor registratie en herregistratie

Negen paramedische beroepsgroepen, waaronder de radiodiagnostisch en radiotherapeutisch laboranten hebben in 1997 de Stichting

Samenvatting

Sinds 1993 hebben zorgaanbieders, en dus ook radiodiagnostisch en radiotherapeutisch laboranten de verantwoordelijkheid om de zorg die zij leveren inzichtelijk te maken. Bovendien moeten zij kunnen aantonen dat zij de kwaliteit van de geleverde zorg kunnen waarborgen. Deze verantwoordelijkheden zijn wettelijk vastgelegd in de 'Kwaliteitswet Zorginstellingen' en in de wet BIG. De NVRL heeft sindsdien hard gewerkt aan de ontwikkeling van een kwaliteitsbeleid. De overheid heeft dit mogelijk gemaakt door middelen ter beschikking te stellen aan de tien beroepsgroepen voor een tweetal kwaliteitsprogramma's, namelijk achtereenvolgens het OKPZ-programma (Ontwikkeling Kwaliteitsbeleid Paramedische Zorg) en BKPZ-programma (Bevordering Kwaliteitsontwikkeling Paramedische Zorg). Inmiddels is er een derde kwaliteitsprogramma gestart: het IKPZ-programma (Implementatie Kwaliteitsbeleid Paramedische Zorg).
Het BKPZ-programma is in 1997 van start gegaan en zal eind 2000 aflopen. Het Nivel evalueert de voortgang, resultaten en de effecten van dit programma.

Kwaliteitsregister Paramedici opgericht. In samenwerking met het NPi zijn criteria ontwikkeld waar radiodiagnostisch en radiotherapeutisch laboranten aan moeten voldoen om voor registratie in dit kwaliteitsregister in aanmerking te komen.

Evaluatie door het Nivel

Het Nederlands instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg (Nivel) evalueert de voortgang, de resultaten en de effecten van het BKPZ-programma. Om de voortgang van een groot aantal projecten na te gaan zijn in het voorjaar van 1999 interviews gehouden met werkgroepleden en met projectleiders.[5] De belangrijkste algemene conclusie was dat de projecten volgens plan worden uitgevoerd, en dat de doelen die aan het begin van het programma zijn gesteld, gehaald zullen worden.
Bij de afronding van een project gaat het Nivel na wat de resultaten zijn, en of het project is verlopen zoals was gepland. De projecten waarin de beroepsprofielen van de radiodiagnostisch en radiotherapeutisch laboranten zijn geactualiseerd zijn inmiddels geëvalueerd.[6] De conclusie is dat de streefdoelen zijn gehaald. De projecten hebben wel een aanzienlijke inspanning gevraagd van de werkgroepleden omdat er ingrijpende wijzigingen nodig waren.

Het project waarin een accreditatiesysteem is ontwikkeld is eveneens geëvalueerd.[7] Het project is volgens plan verlopen, en de streefdoelen zijn behaald. In de evaluatie van het accreditatieproject wordt ten aanzien van de implementatie de suggestie gedaan om een gezamenlijke accreditatiecommissie in te stellen. De werkzaamheden van aanbieders van bij- en nascholing die voor meerdere paramedische beroepsgroepen scholing verzorgen zouden hierdoor vergemakkelijkt worden.
Het Nivel zal ook rapporteren over de effecten van sommige kwaliteitsinstrumenten. Het uiteindelijke doel van kwaliteitsbeleid is immers het inzichtelijk maken van de zorg en het verbeteren en waarborgen van de kwaliteit van zorg. Op dit moment wordt bijvoorbeeld nagegaan welke veranderingen gevisiteerden hebben aangebracht naar aanleiding van het visitatiebezoek. De resultaten van de visitaties bij radiodiagnostisch en radiotherapeutisch laboranten zullen vergeleken worden met die van de andere beroepsgroepen die eveneens visitaties uitvoeren.

IKPZ-programma

Inmiddels is het programma Implementatie Kwaliteitsbeleid Paramedische Zorg (IKPZ) van start gegaan, het derde kwaliteitsprogramma voor de paramedische beroepsgroepen. De nadruk in dat programma zal liggen op de implementatie van instrumenten die in het BKPZ-programma zijn ontwikkeld. Hiermee kan de aandacht verschuiven naar het oorspronkelijke doel van de kwaliteitsactiviteiten, namelijk betere zorg voor de patiënt. Verbeteringen zichtbaar en aantoonbaar maken, is een van de uitdagingen voor de komende jaren.

Literatuur

1. Timmermans JE et al. Kwaliteitsbeleid Paramedische beroepen. Utrecht: Nivel/CBO, 1994.
2. Frissen M. Afspraken over kwaliteitsbeleid. Medisch contact 1990;45:871-875.
3. Sluijs EM et al. Kwaliteitsbevordering Paramedische Zorg. Opzet van de programma-evaluatie en resultaten van de voormeting. Utrecht: Nivel, 1998.
4. Scholten AJ et al. Kwaliteitscriteria voor scholing. Amersfoort: Nederlands Paramedisch Instituut, 1999.
5. Hofhuis H et al. Voortgangsrapportage van het programma Kwaliteitsbevordering Paramedische Zorg. Een tussentijdse evaluatie van het verloop van BKPZ-projecten. Utrecht: Nivel, 1999.
6. Hofhuis H, Ende E van den. Kwaliteitsbevordering Paramedische Zorg: evaluatie actualisering beroepsprofielen. Utrecht: Nivel, 2000.
7. Plas M. et al. Kwaliteitsbevordering Paramedische Zorg: evaluatie accreditatie van bij- en nascholing. Utrecht: Nivel, 2000. ■